

Spis treści

Wykaz skrótów	41
Przedmowa	51
Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1230 ze zm.)	53
Rozdział 1. Przepisy ogólne	55
Art. 1. [Pojęcie i rodzaje ubezpieczeń społecznych]	57
1. Zarys historii ubezpieczeń społecznych w Polsce	57
1.1. Okres międzywojenny	57
1.2. Polska Rzeczpospolita Ludowa	58
1.3. III Rzeczpospolita Polska	59
1.4. Uwaga końcowa	62
2. Pojęcie ubezpieczeń społecznych	62
2.1. Pojęcie ubezpieczenia	62
2.2. Ubezpieczenia społeczne a ubezpieczenie społeczne	63
3. System ubezpieczeń społecznych	65
4. Rodzaje ubezpieczeń społecznych	66
4.1. Uwagi wstępne	66
4.2. Ubezpieczenie emerytalne (system emerytalny)	67
4.3. Ubezpieczenia rentowe	68
4.4. Ubezpieczenie chorobowe	69
4.5. Ubezpieczenie wypadkowe	69
4.6. Uwaga końcowa	70
Art. 2. [Przedmiot regulacji]	70
1. Przedmiot ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	71
1.1. Przedmiot ubezpieczeń społecznych a przedmiot ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	71
1.2. Podleganie ubezpieczeniom społecznym	73
1.3. Ustalanie składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru	73

1.4.	Tryb i terminy zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych, prowadzenia ewidencji ubezpieczonych i płatników składek, rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego oraz opłacania składek na ubezpieczenia społeczne	74
1.5.	Konta ubezpieczonych oraz konta płatników składek	75
1.6.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i Fundusz Rezerwy Demograficznej	75
1.7.	Organizacja oraz zasady działania i finansowania ZUS	75
1.8.	Kontrola wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych	75
1.9.	Niekompletność art. 2 ust. 1 u.s.u.s. w zakresie określenia przedmiotu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ..	75
2.	Przedmiot ubezpieczeń społecznych określony w przepisach odrębnych (art. 2 ust. 2 u.s.u.s.)	76
3.	Przedmiot ubezpieczeń społecznych określony w przepisach aktów prawnych spoza sfery ubezpieczeń społecznych	79
4.	Wyplacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych	80
Art. 2a.	[Zasada równego traktowania ubezpieczonych]	80
1.	Uwagi ogólne	81
2.	Zasada równego traktowania w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	82
3.	Zasada równego traktowania ubezpieczonych w Konstytucji RP	83
4.	Zasada równego traktowania w dziedzinie zabezpieczenia społecznego wynikająca z ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów UE w zakresie równego traktowania	87
5.	Zasada równego traktowania ubezpieczonych na gruncie art. 2a u.s.u.s.	87
5.1.	Kryteria dyskryminacji	87
5.2.	Przedmiotowy zakres zakazu dyskryminacji	89
6.	Środki ochrony przysługujące w razie naruszenia zasady równego traktowania	90
Art. 3.	[Wykonawcy ubezpieczeń społecznych]	91
1.	Wykonawcy ubezpieczeń społecznych – uwagi ogólne	91
2.	Zadania ZUS	92
2.1.	Zadania ZUS w sferze ubezpieczeń społecznych	92
2.2.	Zadania ZUS w obszarze zabezpieczenia społecznego	93
3.	Zadania płatników	94
4.	Zadania OFE	95
Art. 4.	[Definicje]	96
1.	Ubezpieczony	103
1.1.	Materialnoprawne pojęcie ubezpieczonego	103
1.2.	Ubezpieczony – członek OFE	107
1.3.	Procesowe ujęcie ubezpieczonego	109

2. Płatnik	109
3. Składki na ubezpieczenia społeczne	117
4. Zasiłki	117
5. Dokumenty ubezpieczeniowe	118
6. Konto ubezpieczonego i płatnika	118
7. Przychód	118
7.1. Przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych	118
7.2. Przychody z tytułu członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych	119
8. Otwarty fundusz emerytalny	120
9. Okresowa emerytura kapitałowa	120
10. Numer NIP	120
11. Rachunek bankowy	121
12. Numer rachunku składowego	121
13. Osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem	122
14. System płatności	122
15. Małżonek Prezydenta RP	122
Art. 5. [Podmioty niepodlegające ubezpieczeniom powszechnym]	122
1. Uwagi ogólne	122
2. Relacja powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych do systemu ubezpieczeń społecznych rolników	123
3. Obywatele państw obcych	127
Rozdział 2. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym	133
Art. 6. [Obowiązkowe tytuły ubezpieczeń emerytalnego i rentowych]	137
1. Zasada terytorialności	141
2. Stosunek pracy jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	141
3. Praca nakładcza jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	145
3.1. Uwagi ogólne	145
3.2. Charakterystyka pracy nakładczej jako obowiązkowego tytułu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	148
4. Członkostwo w spółdzielni rolniczej jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	151
4.1. Uwagi ogólne	151
4.2. Członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych	154
4.3. Członkowie spółdzielni rolników i grup producenckich	159
5. Wykonywanie pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	160

6. Prowadzenie pozarolniczej działalności jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	166
7. Współpraca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności lub przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej jako tytuł obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	172
8. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych posłów i senatorów	175
9. Pobieranie stypendium sportowego jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	176
10. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych słuchaczy KSAP	177
11. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych doktorantów	178
12. Praca w okresie tymczasowego aresztowania i odbywania kary pozbawienia wolności jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	179
13. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych bezrobotnych pobierających zasiłek dla bezrobotnych	180
14. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych osób pobierających stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych	182
15. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych osób pobierających stypendium w okresie odbywania studiów podyplomowych	183
16. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych duchownych	184
17. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych żołnierzy niezawodowych odbywających czynną służbę wojskową	185
18. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych osób odbywających służbę zastępczą	187
19. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych osób przebywających na urlopie wychowawczym i pobierających zasiłek macierzyński	187
20. Pobieranie świadczeń związanych z restrukturyzacją niektórych gałęzi gospodarki jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	189
21. Pobieranie świadczeń socjalnych po ustaniu zatrudnienia jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	190
22. Członkostwo w radzie nadzorczej jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	191
23. Obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych małżonka Prezydenta RP	192

24. Rezygnacja z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad członkiem rodziny jako obowiązkowy tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	194
24.1. Uwagi ogólne	194
24.2. Szczególny charakter tytułu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych określonego w art. 6 ust. 2 u.s.u.s.	198
24.3. Opiekunowie rodzinni uprawnieni do pomocy w formie opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w ustawie o pomocy społecznej	200
24.4. Zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym opiekunów rodzinnych w ustawie o pomocy społecznej	200
24.5. Okres objęcia opiekunów rodzinnych ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w ustawie o pomocy społecznej	203
25. Pobieranie świadczenia opiekuńczego jako tytuł obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	205
25.1. Uwagi ogólne	205
25.2. Świadczenie pielęgnacyjne	208
25.3. Specjalny zasiłek opiekuńczy	210
25.4. Zasiłek dla opiekuna	211
25.5. Zakres podmiotowy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 6 ust. 2a–2c u.s.u.s.	211
25.6. Okres opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie art. 6 ust. 2a–2c u.s.u.s.	214
26. Umowa uaktywniająca jako tytuł ubezpieczeń emerytalnego i rentowych	215
27. Wyłączenie z obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uczniów i studentów będących zleceniobiorcami, którzy nie ukończyli 26. roku życia	218
28. Wyłączenie z obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uczniów i studentów do ukończenia 26. roku życia pobierających stypendium	220
29. Wyłączenie z obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych lekarzy rezydentów w zakresie dodatku do wynagrodzenia	221
Art. 6a. [Ubezpieczenie osób sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem]	221
Art. 6b. [Podmioty podlegające obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu]	225
Art. 6c. [Obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób niepodlegających zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające]	226

Art. 7.	[Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe]	230
1.	Dobrowolne ubezpieczenia społeczne – uwagi ogólne	230
2.	Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe przed 1.01.2013 r.	232
3.	Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe po 31.12.2012 r.	233
4.	Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe a ogólne założenia prawa ubezpieczeń społecznych	235
Art. 8.	[Definicje tytułów ubezpieczeń]	237
1.	Pojęcie pracownika w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych	240
2.	Pojęcie osoby wykonującej pracę nakładczą	244
3.	Pojęcie członka spółdzielni i osoby wykonującej pracę w spółdzielni lub w gospodarstwie rolnym spółdzielni	244
4.	Pojęcie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność	244
5.	Pojęcie twórcy i artysty	244
6.	Pojęcie osoby współpracującej z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, zleceniobiorcami oraz osobami fizycznymi, o których mowa w art. 18 ust. 1 p.p.	244
7.	Pojęcie stypendysty sportowego	245
8.	Pojęcie osoby duchownej	245
9.	Rozszerzenie zakresu zastosowania ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych na obywateli polskich zatrudnionych za granicą w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych, stałych przedstawicielstwach przy ONZ i innych misjach lub misjach specjalnych, a także w innych polskich placówkach, instytucjach lub przedsiębiorstwach	245
10.	Pojęcie osoby w stosunku służby	247
Art. 9.	[Zbieg tytułów ubezpieczeń emerytalnego i rentowych]	247
1.	Funkcje i metody regulacji zbiegu tytułów	250
2.	Zakres regulacji zbiegu tytułów ubezpieczeń	257
3.	Rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia ze względu na niską podstawę wymiaru składek („próg zwalniający”)	259
4.	Ubezpieczeni wymienieni w art. 9 ust. 1 u.s.u.s. – kumulacja tytułów	262
5.	Ubezpieczeni wymienieni w art. 9 ust. 1 u.s.u.s. – wyłączenie pozostałych tytułów ubezpieczeń	264
6.	Próg zwalniający i rozszerzenie obowiązku ubezpieczeń na inne tytuły niż wymienione w art. 9 ust. 1 u.s.u.s. (art. 9 ust. 1a i 1b u.s.u.s.)	265
7.	Stosowanie art. 9 ust. 1a i 1b u.s.u.s. – ustalenie przekroczenia kwoty minimalnego wynagrodzenia	267

8. Zmienność w czasie podstawy wymiaru składek z poszczególnych tytułów, „o których mowa w ust. 1a” (należne wynagrodzenie, niewypłacone wynagrodzenie, wynagrodzenie wypłacone z opóźnieniem)	269
9. Pierwszeństwo w czasie tytułów, o których mowa w art. 9 ust. 2 u.s.u.s.	272
10. Zmiana tytułu ubezpieczenia, o którym mowa w art. 9 ust. 2 u.s.u.s., i ubezpieczenie dobrowolne	274
11. Zleceniobiorca, którego podstawa wymiaru składek jest niższa od minimalnego wynagrodzenia (art. 9 ust. 2c u.s.u.s.)	276
12. Osoba wykonująca pozarolniczą działalność spełniająca warunki objęcia jej ubezpieczeniami z innych tytułów	278
13. Zleceniobiorca lub wykonawca pracy nakładczej prowadzący pozarolniczą działalność (art. 9 ust. 2a i 2b u.s.u.s.)	280
14. Osoba prowadząca kilka rodzajów działalności (art. 9 ust. 3 u.s.u.s.)	281
15. Osoba pobierająca zasiłek macierzyński lub w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 9 ust. 1c–1e i 6b u.s.u.s.)	283
16. Emeryt lub rencista (art. 9 ust. 4–5 u.s.u.s.)	285
17. Osoby ubezpieczane, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych (art. 9 ust. 6 i 6a u.s.u.s.) ...	288
18. Osoba w stosunku służby (art. 9 ust. 8 u.s.u.s.)	289
Art. 10. [Gwarancja wypłaty minimalnego świadczenia przy ubezpieczeniu dobrowolnym]	290
1. Przedmiot i zakres zastosowania art. 10 u.s.u.s.	290
2. Wyłączenie skorzystania z gwarancji minimalnego świadczenia (emerytury)	291
Art. 11. [Obowiązkowe i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe]	293
1. Funkcje i rodzaje ubezpieczenia chorobowego	293
2. Problem związku objęcia ubezpieczeniem chorobowym z podleganiem ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym	297
3. Obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe	298
4. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	302
Art. 12. [Obowiązkowe ubezpieczenie wypadkowe]	307
1. Przesłanki ubezpieczenia wypadkowego	307
2. Funkcje ubezpieczenia wypadkowego	309
Art. 13. [Okresy podlegania ubezpieczeniom]	311
1. Zasada automatyzmu ubezpieczeniowego	313
2. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez pracowników	314
3. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące pracę nakładczą oraz zleceniobiorców	316
4. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez członków spółdzielni	317

5. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność	318
6. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby współpracujące	323
7. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby świadczące pracę lub usługi w zamian za akcje obejmowane w prostej spółce akcyjnej	324
8. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez posłów i senatorów	324
9. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez stypendystów sportowych	324
10. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	325
11. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego, stypendium, prawa do świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego, wynagrodzenia przysługującego w okresie świadczenia górniczego lub w okresie stypendium na przekwalifikowanie oraz świadczenia socjalnego	325
12. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez duchownych	325
13. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez żołnierzy pełniących czynną niezawodową służbę wojskową oraz osób odbywających służbę zastępczą	326
14. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby przebywające na urlopie wychowawczym lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego ...	326
15. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, zleceniobiorców, osoby współpracujące, duchownych i inne osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	327
16. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby rezygnujące z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad członkiem rodziny pobierającym świadczenie wspierające	327
17. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez słuchaczy KSAP	328
18. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez doktorantów	328
19. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez członków rad nadzorczych	328
20. Okres podlegania ubezpieczeniom społecznym przez małżonka Prezydenta RP	329

Art. 14.	[Okres objęty ubezpieczeniem dobrowolnym]	329
1.	Okres dobrowolnych ubezpieczeń społecznych – uwagi ogólne ...	329
2.	Fikcja prawna uznania okresów pobierania świadczeń za okresy opłacania składek	330
3.	Zgłoszenie do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych	332
4.	Kontrola zgłoszenia do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych ..	335
5.	Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych przed 1.01.2022 r.	338
6.	Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych po 31.12.2021 r.	339
Rozdział 3.	Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne	343
Art. 15.	[Wysokość składek]	349
1.	Wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe	349
2.	Składka na FEP	350
3.	Wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe	350
4.	Zróznicowanie stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe	351
Art. 16.	[Sposoby finansowania składek]	351
1.	Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne	354
2.	Prawny i ekonomiczny aspekt finansowania składek na ubezpieczenia społeczne	362
3.	Skutki w sferze finansowania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe od wynagrodzenia z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz od części nieujawnionego wynagrodzenia (art. 16 ust. 1e u.s.u.s.)	364
4.	Refundacja i (do)finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne	367
Art. 17.	[Obliczanie, rozliczanie i przekazywanie składek]	369
1.	Opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne	370
2.	Wykonanie obowiązku opłacania składek przez płatnika względem ubezpieczonego	374
Art. 18.	[Podstawa wymiaru składek]	376
1.	Podstawa wymiaru składek – uwagi ogólne	379
2.	Przychód jako podstawa wymiaru składek	381
2.1.	Zakres podmiotowy	381
2.2.	Zakres przedmiotowy	381
2.3.	Wyłączenia przedmiotowe	384
2.4.	Zmiany pierwotnie zgłoszonej podstawy wymiaru składek	387
2.5.	Kwoty wybranych świadczeń jako podstawa wymiaru składek	388

3.	Kwota zadeklarowana jako podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – uwagi ogólne	392
3.1.	Deklaracja podstawy wymiaru składki jako oświadczenie woli	393
3.2.	Deklaracja najniższej podstawy wymiaru składek	393
3.3.	Deklaracja podstawy wymiaru składek wyższej niż najniższa	395
3.4.	Proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek	399
3.5.	Wniosek duchownego o zwiększenie podstawy wymiaru	402
4.	Kwota wskazana w ustawie jako podstawa wymiaru składek	403
Art. 18a.	[Podstawa wymiaru składek w przypadku rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej]	405
1.	Istota instytucji z art. 18a u.s.u.s.	406
2.	Ograniczenia w stosowaniu uprawnień z art. 18a ust. 1 u.s.u.s.	408
Art. 18aa.	[Rezygnacja z tzw. ulgi na start]	409
1.	Istota instytucji z art. 18 ust. 1 p.p.	410
2.	Przesłanki skorzystania z tzw. ulgi na start	411
3.	Okres korzystania z tzw. ulgi na start	412
Art. 18b.	[Podstawa wymiaru składek niektórych osób sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem]	413
Art. 18c.	[Mały ZUS plus]	413
1.	Istota instytucji z art. 18c u.s.u.s.	416
2.	Przesłanki skorzystania z tzw. małego ZUS plus	417
3.	Podstawa wymiaru składek korzystających z tzw. małego ZUS plus	419
4.	Obowiązki informacyjne zainteresowanego	420
Art. 19.	[Roczne ograniczenie podstawy wymiaru składek]	420
1.	Zasady ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	422
2.	Konsekwencje osiągnięcia maksymalnej rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	424
3.	Obowiązki płatnika oraz ubezpieczonego związane z osiągnięciem maksymalnej rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	425
4.	Nadpłata składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ponad maksymalną roczną podstawę wymiaru składek	428
Art. 20.	[Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe]	429
1.	Podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe	429
2.	Podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	432

	3. Weryfikacja przez ZUS deklarowanej podstawy wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	433
Art. 21.	[Delegacja ustawowa – szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek]	436
Art. 22.	[Stopy procentowe składek]	436
	1. Pojęcie składki na ubezpieczenia społeczne	438
	2. Stopy procentowe składek na ubezpieczenia społeczne i FEP	439
	3. Podział składki na ubezpieczenie emerytalne	440
	4. Składka do OFE	442
	5. Składka do FRD	443
Art. 22a.	(uchylony)	443
Art. 23.	[Odsetki od nieopłaconych składek]	443
	1. Charakter prawny i funkcje odsetek za zwłokę	444
	2. Nienaliczanie odsetek za zwłokę	445
	3. Okres naliczania odsetek za zwłokę, ich stawka i sposób płatności	448
Art. 24.	[Opłata dodatkowa, należności z tytułu składek, przedawnienie] ...	449
	1. Opłata dodatkowa	453
	1.1. Charakter prawny opłaty dodatkowej	453
	1.2. Przesłanki wymierzenia opłaty dodatkowej	453
	1.3. Zbieg odpowiedzialności karnej lub wykroczeniowej z odpowiedzialnością na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	456
	2. Należności z tytułu składek i ich dochodzenie	457
	3. Przedawnienie należności z tytułu składek	458
	3.1. <i>Ratio legis</i> przedawnienia	458
	3.2. Termin przedawnienia i skutek jego upływu	459
	3.3. Przedawnienie należności z tytułu składek zabezpieczonych hipoteką lub zastawem	460
	3.4. Przerwanie i zawieszenie biegu przedawnienia	462
	4. Nienależnie opłacone składki	464
	4.1. Uwagi ogólne	464
	4.2. Postępowanie w razie stwierdzenia nienależnego opłacenia składek	464
	4.3. Przedawnienie nienależnie opłaconych składek	465
	4.4. Nienależnie opłacona składka odprowadzona do OFE	467
	4.5. Błąd instytucji obsługującej wpłaty składek	467
Art. 25.	(uchylony)	467
Art. 26.	[Zabezpieczenie należności z tytułu składek]	468
	1. Zabezpieczenie należności z tytułu składek	470
	1.1. Uwagi ogólne	470
	1.2. Zabezpieczenia przewidziane w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych	471
	1.3. Zabezpieczenia przewidziane w Ordynacji podatkowej	471

1.4.	Zabezpieczenia przewidziane w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	472
1.5.	Zabezpieczenie w ramach skargi pauliańskiej	472
2.	Hipoteka – uwagi ogólne	473
3.	Rodzaje hipotek	474
4.	Hipoteka przymusowa a brak księgi wieczystej	475
5.	Podstawy prawne hipoteki przymusowej	477
5.1.	Uwagi ogólne	477
5.2.	Wpis hipoteki przymusowej w oparciu o tytuł wykonawczy	477
5.3.	Wpis hipoteki przymusowej w oparciu o doręczoną decyzję	478
5.4.	Wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącą współwłasność	479
5.5.	Okoliczności niemające znaczenia dla wpisu hipoteki przymusowej	481
6.	Zakres podmiotowy hipoteki przymusowej i należności nią zabezpieczone	481
6.1.	Uwagi ogólne	481
6.2.	Wierzyciel hipoteki przymusowej	482
6.3.	Dłużnik hipoteki przymusowej	483
6.4.	Należności zabezpieczone hipoteką przymusową	485
7.	Przedmiot hipoteki przymusowej	486
7.1.	Uwagi ogólne	486
7.2.	Nieruchomość jako przedmiot hipoteki przymusowej	487
7.3.	Część ułamkowa nieruchomości jako przedmiot hipoteki przymusowej	487
7.4.	Nieruchomość stanowiąca przedmiot współwłasności łącznej jako przedmiot hipoteki przymusowej	487
7.5.	Wieczyste użytkowanie jako przedmiot hipoteki przymusowej	488
7.6.	Spółdzielcze własnościowe prawo jako przedmiot hipoteki przymusowej	488
7.7.	Wierzytelność jako przedmiot hipoteki przymusowej	489
7.8.	Statek morski i statek morski w budowie jako przedmiot hipoteki przymusowej	489
8.	Powstanie hipoteki przymusowej	490
9.	Ustanie i wykreślenie hipoteki przymusowej	490
10.	Hipoteka przymusowa a postępowanie egzekucyjne	492
11.	Hipoteka przymusowa a postępowanie upadłościowe	494
12.	Wyjawienie przedmiotu hipoteki	495
Art. 27.	[Zastaw ustawowy]	496
1.	Zastaw jako zabezpieczenie rzeczowe	496
2.	Rodzaje zastawu	498

3.	Charakter prawa zastawu przysługującego ZUS	499
4.	Przedmiot zabezpieczenia zastawem – uwagi ogólne	500
5.	Zastaw skarbowy na rzeczach ruchomych	503
5.1.	Uwagi ogólne	503
5.2.	Zasada indywidualizacji	504
5.3.	Zasada minimalnej wartości rzeczy	505
6.	Zastaw skarbowy na zbywalnych prawach majątkowych	506
6.1.	Uwagi ogólne	506
6.2.	Zastaw na wierzytelnościach zbywanych w drodze cesji	506
6.3.	Zastaw na wierzytelnościach inkorporowanych w papierach wartościowych	507
6.4.	Zastaw na udziałach i akcjach	507
6.5.	Zastaw na prawach na dobrach niematerialnych	508
7.	Wierzyciel zabezpieczony prawem zastawu	508
8.	Właściciel rzeczy lub prawa obciążonego zastawem (dłużnik)	509
9.	Ustanowienie zastawu skarbowego	509
10.	Ustanie i wykreślenie zastawu skarbowego	510
11.	Zastaw skarbowy a postępowanie egzekucyjne	511
12.	Zastaw skarbowy a postępowanie upadłościowe	512
13.	Wyjawienie rzeczy i praw podlegających zastawowi	513
Art. 28.	[Umorzenie należności z tytułu składek]	513
1.	Uwagi ogólne	515
2.	Przedmiot umorzenia	515
3.	Umorzenie na wniosek lub z urzędu	515
3.1.	Uwagi ogólne	515
3.2.	Całkowita nieściągalność	516
3.3.	Umorzenie w „uzasadnionych przypadkach” pomimo braku całkowitej nieściągalności	519
3.4.	Tryb i forma umorzenia należności z tytułu składek	524
4.	Umorzenie z mocy prawa	528
5.	Umorzenie w innych aktach prawnych	529
Art. 29.	[Odroczenie płatności składek, rozłożenie należności na raty]	530
1.	Uwagi ogólne	531
2.	Przesłanki ułatwienia	531
3.	Tryb i forma udzielenia ułatwienia	532
3.1.	Uwagi ogólne	532
3.2.	Wniosek o udzielenie ułatwienia	532
3.3.	Forma załatwienia sprawy	533
4.	Zawarcie umowy a występowanie zadłużenia	537
Art. 30.	[Wyłączenie możliwości umorzenia należności w przypadku składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami]	539
Art. 31.	[Stosowanie przepisów Ordynacji podatkowej]	541
1.	Odpowiednie stosowanie przepisów Ordynacji podatkowej do należności z tytułu składek – uwagi ogólne	541

2. Odpowiednie stosowanie przepisów prawa podatkowego do prawa ubezpieczeń społecznych	544
3. Zakres odesłania w art. 31 o.p. – uwagi ogólne	544
4. Komentarz do art. 7a o.p.	545
4.1. Należności z tytułu składek przedsiębiorstwa w spadku ...	545
4.2. Przedsiębiorstwo w spadku jako płatnik składek	546
4.3. Pojęcie zarządcy sukcesyjnego	547
4.4. Ustanowienie zarządcy sukcesyjnego	547
4.5. Umocowanie zarządcy sukcesyjnego	549
4.6. Inne osoby umocowane do działania za przedsiębiorstwo w spadku	549
5. Komentarz do art. 12 o.p.	550
5.1. Terminy i ich obliczanie	551
5.2. Terminy materialne i terminy procesowe	552
5.3. Przywracanie terminów	552
5.4. Obliczanie terminów	553
5.4.1. Uwaga ogólna	553
5.4.2. Terminy liczone w dniach	553
5.4.3. Terminy liczone w tygodniach	553
5.4.4. Terminy liczone w miesiącach	554
5.4.5. Terminy liczone w latach	554
5.5. Wydłużenie terminu przypadającego na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy	554
5.6. Dni wolne od pracy	555
5.7. Czynności skutkujące zachowaniem terminu	555
5.8. Złożenie wniosku po upływie terminu	556
5.9. Wysłanie pisma w formie elektronicznej	557
5.10. Platforma Usług Elektronicznych ZUS	557
5.11. Nadanie pisma w placówce pocztowej	558
5.12. Nadanie pisma za pośrednictwem innego operatora pocztowego	559
5.13. Nadanie pisma w innym państwie członkowskim	560
6. Komentarz do art. 26 o.p.	560
6.1. Odpowiedzialność płatnika składek	560
6.2. Obiektywny charakter odpowiedzialności płatnika składek	561
6.3. Osobisty charakter odpowiedzialności płatnika składek ...	561
6.4. Nieograniczony charakter odpowiedzialności płatnika składek	562
6.5. Odpowiedzialność innych osób za należności z tytułu składek	562
7. Komentarz do art. 29 § 1 i 2 o.p.	562
7.1. Odpowiedzialność małżonka płatnika składek	563
7.2. Ograniczenie odpowiedzialności współmałżonka	564

7.3.	Majątek wspólny małżonków	564
7.4.	Majątek osobisty (odrębny) małżonków	565
7.5.	Intercyza a odpowiedzialność współmałżonka	566
7.6.	Odpowiedzialność majątkiem wspólnym za należności powstałe przed zawarciem małżeństwa	567
7.7.	Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej	569
7.8.	Umowne ograniczenie lub wyłączenie wspólności ustawowej małżeńskiej	570
7.9.	Sądowe zniesienie wspólności majątkowej małżeńskiej	571
7.10.	Ubezwłasnowolnienie współmałżonka	571
7.11.	Sądowa separacja małżonków	571
7.12.	Upadłość współmałżonka	572
7.13.	Rozwiedziony małżonek. Zabezpieczenie i egzekucja z majątku wspólnego małżonków	572
8.	Komentarz do art. 33 o.p.	572
8.1.	Zabezpieczenie należności z tytułu składek	573
8.2.	Rodzaje zabezpieczeń	574
8.3.	Zabezpieczenie przez ustanowienie hipoteki lub zastawu	574
8.4.	Zabezpieczenie przez tzw. skargę pauliańską	574
8.5.	Czas ustanowienia zabezpieczenia	575
8.6.	Przesłanki zabezpieczenia	576
9.	Komentarz do art. 33a o.p.	577
10.	Komentarz do art. 33b o.p.	578
10.1.	Zabezpieczenie na majątku innych osób	578
10.2.	Przesłanki zabezpieczenia na majątku innych osób	579
11.	Komentarz do art. 38a o.p.	580
12.	Komentarz do art. 51 § 1 o.p.	581
12.1.	Pojęcie zaległości z tytułu składek	581
12.2.	Należność a zaległość z tytułu składek	582
12.3.	Zaległość z tytułu składek	582
12.4.	Zaległość z tytułu składek a decyzja określająca wysokość należności	582
12.5.	Skutki powstania zaległości z tytułu składek	583
13.	Komentarz do art. 55 o.p.	583
13.1.	Odsetki od zaległości z tytułu składek	583
13.2.	Rozliczenie wpłaty częściowej	584
13.3.	Wyjątki od zasady proporcjonalnego rozliczania wpłat	584
13.4.	Wpłata częściowa – pozostałe regulacje	585
14.	Komentarz do art. 59 § 1 pkt 1, 3, 4, 8 i 9 o.p.	585
14.1.	Wygaśnięcie zobowiązań składkowych	586
14.2.	Skutki wygaśnięcia zobowiązania składkowego	586
14.3.	Przypadki wygaśnięcia zobowiązań składkowych	587

14.4. Efektywne i nieefektywne sposoby wygasania należności	587
14.5. Wygaśnięcie należności z tytułu składek wskutek zapłaty	587
14.6. Wygaśnięcie należności z tytułu składek wskutek potrącenia	588
14.7. Wygaśnięcie należności z tytułu składek wskutek zaliczenia nienależnie opłaconych składek	589
14.8. Wygaśnięcie należności z tytułu składek wskutek umorzenia	589
14.9. Wygaśnięcie należności z tytułu składek wskutek przedawnienia	590
15. Komentarz do art. 60 § 1, art. 61 § 1 i art. 62 § 3 i 5 o.p.	592
15.1. Terminy zapłaty należności składkowych	594
15.2. Termin zapłaty należności składkowych przy płatności gotówkowej	595
15.3. Termin zapłaty w obrocie bezgotówkowym	595
15.4. Obowiązkowe rozliczenia bezgotówkowe	596
15.5. Kolejność zaliczanych wpłat w przypadku kilku należności	597
15.6. Zasady wpłaty i rozliczania kwot wpłacanych na poczet składek	597
15.7. Zasady rozliczania kwot wpłacanych na poczet składek – zasady szczególne	598
15.8. Rozliczenie wpłat na poczet układu ratalnego	599
16. Komentarz do art. 62b § 1 pkt 2 i § 3 o.p.	600
16.1. Zapłata należności na poczet składek przez inny podmiot. Zapłata a wpłata	600
16.2. Zapłata składek dokonywana przez posłańca	601
17. Komentarz do art. 72 § 1 pkt 1 i 4 i § 2, art. 73 § 1 pkt 1 i 5 i art. 77b § 1 i 2 o.p.	602
17.1. Nadpłata a nienależnie opłacone składki	604
17.2. Definicja nadpłaty z art. 72 o.p.	605
17.3. Pojęcie nadpłaty (nienależnie opłaconych składek) a prawo materialne	605
17.4. Postępowanie o zwrot nadpłaty a postępowanie wyjaśniające	606
17.5. Faktyczna wpłata dokonana przez inną osobę	607
17.6. Dochodzenie zwrotu wpłaty dokonanej przez inną osobę	607
17.7. Nadpłata a układ ratalny	608
17.8. Nadpłata a wyrok Trybunału Konstytucyjnego	608
17.9. Data powstania nadpłaty	609
17.10. Odsetki należne od ZUS a powstanie nadpłaty	609
17.11. Sposób oraz termin zwrotu nadpłaty	610

18. Komentarz do art. 91 o.p.	611
18.1. Wielość podmiotów zobowiązanych – uwagi wstępne	611
18.2. Solidarna odpowiedzialność kilku podmiotów za należności z tytułu składek	611
18.3. Zakres stosowania przepisów Kodeksu cywilnego do należności z tytułu składek	612
18.4. Podstawy prawne solidarnej odpowiedzialności za należności składkowe	612
18.5. Solidarność bierna dłużników należności składkowych	614
18.6. Rozliczenia regresowe między współdłużnikami solidarnymi	614
19. Komentarz do art. 93 o.p.	615
19.1. Następstwo prawne i sukcesja składkowa – zagadnienia wstępne	616
19.2. Następstwo prawne wobec należności składkowych	616
19.3. Różnicowanie zakresu odpowiedzialności następców płatnika składek	617
19.4. Podstawy prawne sukcesji należności składkowych	617
19.5. Połączenie osób prawnych i osobowych spółek prawa handlowego	617
19.6. Następstwo prawne a wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe	618
20. Komentarz do art. 93a o.p.	619
20.1. Przekształcenia osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	619
20.2. Przekształcenie stowarzyszenia	620
20.3. Przekształcanie oddziału instytucji w bank	620
20.4. Przekształcanie przedsiębiorcy (osoby fizycznej) w spółkę	620
20.5. Wnoszenie wkładu do spółki osobowej	621
21. Komentarz do art. 93b, 93c, 93e i 94 o.p.	622
21.1. Przekształcanie samorządowych zakładów budżetowych	622
21.2. Podział lub wydzielenie osób prawnych	623
21.3. Sukcesja należności składkowych a inne przepisy	624
21.4. Sukcesja należności składkowych przy komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych	625
22. Komentarz do art. 97 § 1 i 1a o.p.	625
22.1. Następstwo prawne spadkobierców oraz zapisobierców – zagadnienia wstępne	626
22.2. Przejęcie praw i obowiązków przez spadkobierców w zakresie należności z tytułu składek	626
22.3. Prawa i obowiązki spadkodawcy o charakterze majątkowym	627

22.4. Prawa i obowiązki spadkodawcy o charakterze niemajątkowym	629
22.5. Spadkobiercy jako dłużnicy rzeczowi	630
22.6. Odpowiedzialność przedsiębiorstwa w spadku	631
23. Komentarz do art. 97a § 1–3 o.p.	631
23.1. Odpowiedzialność za zobowiązania składkowe przedsiębiorstwa w spadku	632
23.2. Inne podmioty ponoszące odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa w spadku	632
23.3. Decyzja o zakresie odpowiedzialności	633
24. Komentarz do art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7 o.p.	633
24.1. Zakres odpowiedzialności spadkobierców	634
24.2. Zasady odpowiedzialności spadkobierców	634
24.3. Odpowiedzialność spadkobiercy do wysokości stanu czynnego spadku	635
24.4. Odpowiedzialność spadkobierców bez ograniczenia	636
24.5. Data ustalania wysokości należności, za którą odpowiadają spadkobiercy	636
24.6. Zaświadczenie o wysokości zobowiązań z tytułu składek spadkodawcy	637
25. Komentarz do art. 100 o.p.	638
25.1. Decyzja ZUS o zakresie odpowiedzialności lub uprawnień spadkobierców	638
25.2. Treść decyzji dotyczącej spadkobierców w zależności od etapu postępowania spadkowego	639
25.3. Ustalanie wysokości należności składkowych na dzień otwarcia spadku	639
26. Komentarz do art. 101 o.p.	641
26.1. Przerwanie biegu naliczania odsetek wobec spadkobierców	641
26.2. Wysokość odsetek	642
27. Komentarz do art. 105 § 1 i 2 o.p.	642
27.1. Nienależnie opłacone składki należne spadkobiercom	642
27.2. Odsetki od nienależnie opłaconych składek należne spadkobiercom	643
28. Komentarz do art. 106 § 1–3 o.p.	644
28.1. Odpowiedzialność zapisobierców za należności z tytułu składek	645
28.2. Zakres odpowiedzialności zapisobiercy	645
28.3. Odpowiedzialność zapisobiercy dalszego	646
29. Komentarz do art. 107 § 1, 1a, § 2 pkt 2 i 4 i § 3 o.p.	646
29.1. Uwagi ogólne	646
29.2. Charakter odpowiedzialności osób trzecich	647
29.3. Zakres odpowiedzialności osób trzecich	648

30. Komentarz do art. 108 § 1, 3 i 4 o.p.	650
30.1. Decyzja o odpowiedzialności osoby trzeciej	651
30.2. Strony postępowania	652
30.3. Egzekucja zobowiązania	653
31. Komentarz do art. 109 § 1 o.p. w zakresie art. 29 u.s.u.s. oraz art. 107 § 2 pkt 1 o.p.	654
32. Komentarz do art. 110 § 1, 2 pkt 2 i § 3 o.p.	655
33. Komentarz do art. 111 § 1–4 i 5 pkt 1 o.p.	656
33.1. Uwagi ogólne	657
33.2. Stałe współdziałanie w wykonywaniu działalności gospodarczej	657
33.3. Członkowie rodziny płatnika składek	657
33.4. Zakres odpowiedzialności członków rodziny	658
34. Komentarz do art. 112 § 1–5 o.p.	658
34.1. Nabycie przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa	659
34.2. Wylączenie i ograniczenie odpowiedzialności nabywcy	661
35. Komentarz do art. 112b o.p.	663
36. Komentarz do art. 112c o.p.	664
37. Komentarz do art. 113 o.p.	665
37.1. Firmantstwo	665
37.2. Odpowiedzialność firmującego	665
38. Komentarz do art. 114 o.p.	666
38.1. Uprawnienie do rzeczy lub prawa majątkowego	667
38.2. Warunek przypisania odpowiedzialności i jej zakres	668
39. Komentarz do art. 115 o.p.	669
39.1. Uwagi ogólne	669
39.2. Odpowiedzialność wspólników spółek osobowych	670
39.3. Odpowiedzialność wspólników spółki cywilnej	672
40. Komentarz do art. 116 o.p.	672
40.1. Uwagi ogólne	673
40.2. Przesłanki pozytywne	673
40.2.1. Uwagi ogólne	673
40.2.2. Powstanie zaległości składkowej	674
40.2.3. Bezskuteczność egzekucji	676
40.3. Przesłanki negatywne (egzoneracyjne)	678
40.3.1. Uwagi ogólne	678
40.3.2. Zgłoszenie wniosku o wszczęcie postępowania insolwencyjnego	679
40.3.3. Brak winy w niezgłoszeniu wniosku o wszczęcie postępowania insolwencyjnego	680
40.3.4. Wskazanie mienia	682
41. Komentarz do art. 116a o.p.	683
41.1. Odpowiedzialność członków organów zarządczych osób prawnych	683

41.2. Odpowiedzialność za zobowiązania stowarzyszenia powstałe przed rejestracją	686
41.3. Odpowiedzialność za zobowiązania stowarzyszenia zwykłego	686
42. Komentarz do art. 116b o.p.	687
43. Komentarz do art. 117 o.p.	688
44. Komentarz do art. 117d o.p.	689
44.1. Uwagi ogólne	690
44.2. Odpowiedzialność zarządcy sukcesyjnego	690
44.3. Odpowiedzialność zarządcy faktycznego	691
45. Komentarz do art. 117e o.p.	692
46. Komentarz do art. 118 § 1 o.p.	696
47. Komentarz do art. 119 o.p.	697
Art. 32. [Stosowanie przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne do innych rodzajów składek]	698
Rozdział 4. Zgłoszenia do ubezpieczenia, prowadzenie kont i rejestrów oraz zasady rozliczania składek i zasiłków	700
Art. 33. [Konta i rejestry]	701
Art. 34. [Informacje gromadzone na kontach ubezpieczonych i płatników]	706
1. Konto ubezpieczonego	707
2. Zadania ZUS	707
3. Dowód z konta ubezpieczonego	708
4. Zasada stosowania przepisów o ochronie danych osobowych do informacji zawartych na kontach ubezpieczonych i kontach płatników	709
5. Zasada dopuszczalności wykorzystywania danych osobowych i innych informacji zgromadzonych na kontach ubezpieczonych jedynie w przypadkach określonych w ustawie	714
6. Zasada wzajemnego udostępniania przez ZUS i OFE danych osobowych osób zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Członków OFE	715
7. Badanie prawidłowości składek wykazanych przez zleceniodawcę	716
Art. 34a. [Sposób wykonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązku informacyjnego dotyczącego przetwarzania danych osobowych] ...	718
Art. 35. [Identyfikacja ubezpieczonych i płatników]	719
Art. 36. [Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych]	721
1. Charakter i cel zgłoszenia do ubezpieczeń oraz wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych	724
2. Zasady dokonywania zgłoszenia do ubezpieczenia oraz wyrejestrowania z ubezpieczenia	725
3. Obowiązek raportowania umów o dzieło przez płatnika oraz osobę fizyczną	732

Art. 36a. [Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej]	733
Art. 36aa. [Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem]	734
Art. 36b. [Zgłoszenia dokonywane przez osoby będące przedsiębiorcami]	735
Art. 36c. [Wniosek o zamiarze podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przez osoby niepodlegające zatrudnieniu lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające]	737
Art. 37. [Przekazywanie Zakładowi informacji o uprawnieniach do prowadzenia działalności pozarolniczej]	741
Art. 38. [Spór dotyczący obowiązku ubezpieczeń społecznych]	742
Art. 38a. [Ustalenie płatnika składek]	743
1. Geneza i ewolucja regulacji	744
2. Zakres zastosowania art. 38a ust. 1 u.s.u.s.	745
3. Problem zgodności z Konstytucją RP art. 38a ust. 1 u.s.u.s.	747
4. Problem retroaktywności art. 5 z.u.s.u.s.	748
5. Skutki wydania decyzji wobec podmiotu zgłaszającego ubezpieczonych oraz płatnika (art. 38a ust. 2–7 u.s.u.s.)	750
Art. 39. [Umowa z OFE]	751
Art. 39a. [Oświadczenia członków OFE]	754
Art. 40. [Konto ubezpieczonego]	757
1. Konto ubezpieczonego w ZUS – uwagi ogólne	760
2. Waloryzacja składek na koncie ubezpieczonego w ZUS	761
3. Informacje o zwaloryzowanej wysokości składek na ubezpieczenie emerytalne ewidencjonowane na koncie ubezpieczonego w ZUS	763
3.1. Ewidencjonowanie składek na ubezpieczenie emerytalne należnych i wpłaconych	763
3.2. Wniosek ubezpieczonego do ZUS o udzielenie informacji, czy Zakład podjął działania zmierzające do ściągnięcia składki należnej	765
3.3. Współdziałanie płatnika i ubezpieczonego w celu uniknięcia obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne	768
3.4. Ewidencjonowanie na koncie składek na ubezpieczenie emerytalne podlegających odprowadzaniu do OFE lub zewidencjonowaniu na subkoncie	769
4. Pozostałe informacje ewidencjonowane na koncie ubezpieczonego w ZUS	771
5. Usunięcie z konta informacji o należnych i zwaloryzowanych składkach na ubezpieczenie emerytalne za okresy służby żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy	772
Art. 40a. [Subkonto]	774
1. Subkonto ubezpieczonego w ZUS – uwagi ogólne	774
2. Subkonto ubezpieczonego w ZUS – uwagi szczegółowe	775

Art. 40b.	[Śmierć ubezpieczonego uprawnionego do OEK a stan subkonta] . . .	776
Art. 40c.	[Waloryzacja roczna subkonta]	778
Art. 40d.	[Waloryzacja kwartalna subkonta]	779
Art. 40e.	[Podział składek i środków zewidencjonowanych na subkoncie]	781
	1. Podział składek i środków zewidencjonowanych na subkoncie – uwagi ogólne	783
	2. Podział składek i środków zewidencjonowanych na subkoncie – uwagi szczegółowe	783
Art. 40f.	(uchylony)	786
Art. 41.	[Imienne raporty miesięczne]	787
	1. Zakres regulacji	790
	2. Imienne raporty miesięczne	791
	3. Imienne raporty miesięczne korygujące	792
	4. Przekazywanie ubezpieczonemu informacji zawartych w imiennych raportach miesięcznych	794
	5. Wniosek o sprostowanie informacji zawartych w imiennym raporcie miesięcznym (reklamacja)	796
	6. Kwestionowanie informacji przez ZUS	797
	7. Kwestionowanie przez ZUS podanej w imiennym raporcie miesięcznym podstawy wymiaru składek	798
Art. 41a.	[Oświadczenie o zamiarze przekazania raportów informacyjnych] . . .	802
Art. 41b.	[Termin przekazania raportu informacyjnego]	803
Art. 41c.	[Obowiązki płatnika wobec ubezpieczonego w razie składania raportu informacyjnego wraz z wyrejestrowaniem]	805
Art. 41d.	[Informacja o stanie konta w przypadku przekazywania raportu informacyjnego przez płatnika]	806
Art. 41e.	[Korekta raportu informacyjnego]	808
Art. 41f.	[Skrócenie okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej]	810
Art. 42.	(uchylony)	811
Art. 43.	[Zgłoszenie płatnika składek]	811
Art. 43a.	[Składanie dokumentów w Zakładzie lub w centrum obsługi urzędu skarbowego]	815
Art. 43b.	[Przydzielenie płatnikowi numeru rachunku składkowego]	816
Art. 44.	[Zmiany danych zgłoszeniowych]	818
Art. 45.	[Konto płatnika składek]	819
Art. 46.	[Obowiązki płatnika w sferze opłacania składek]	821
	1. Obliczanie, potrącanie z dochodów ubezpieczonych, rozliczanie oraz opłacanie należnych składek na ubezpieczenia społeczne przez płatnika	823
	2. Deklaracja rozliczeniowa	825
Art. 47.	[Terminy i sposób realizacji obowiązków przez płatnika składek]	828
	1. Terminy przysyłania deklaracji rozliczeniowej, imiennych raportów miesięcznych oraz opłacania składek na ubezpieczenia społeczne	832

2. Płatnicy zwolnieni z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportów miesięcznych	833
3. Deklaracja rozliczeniowa korygująca	834
4. Sposób i forma opłacania składek	835
5. Przekazywanie części składki na ubezpieczenie emerytalne przez ZUS do OFE	836
Art. 47a. [Dokumenty ubezpieczeniowe]	837
Art. 47b. [Profil informacyjny płatnika składek]	841
Art. 47c. [Doręczanie do ZUS pism w postaci elektronicznej na profilu informacyjnym]	843
Art. 48. [Wymiar składek z urzędu]	844
Art. 48a. (uchylony)	846
Art. 48b. [Działania Zakładu z urzędu]	846
Art. 48c. [Obowiązek udokumentowania wysokości przychodu i dochodu ubezpieczonych ustalających najniższą podstawę wymiaru składek]	848
Art. 48d. [Ostateczny termin złożenia deklaracji rozliczeniowej i imiennego raportu miesięcznego i konsekwencje jego niedotrzymania]	849
Art. 49. [Delegacja ustawowa]	851
Art. 50. [Obowiązki informacyjne Zakładu]	853
1. Informacja o stanie konta	873
2. Hipotetyczna emerytura	874
3. Postępowanie wyjaśniające	876
3.1. Wszczęcie postępowania wyjaśniającego	876
3.2. Przebieg postępowania wyjaśniającego	877
4. Udostępnianie danych podmiotom uprawnionym (art. 50 ust. 3 u.s.u.s.)	878
5. Rozwiązania prawne pozwalające na wdrażanie programów w zakresie polityki spójności z budżetu Unii Europejskiej w perspektywie budżetowej 2014–2020 (art. 50 ust. 3a u.s.u.s.)	883
6. Udostępnianie danych beneficjentowi projektu finansowanego z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego lub Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (art. 50 ust. 3b u.s.u.s.)	888
7. Udostępnianie danych w celu realizacji obowiązków związanych z ewaluacją programu finansowanego z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus lub Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji, wynikających z przepisów unijnych (art. 50 ust. 3c u.s.u.s.)	891
8. Udostępnianie danych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 (art. 50 ust. 3d i 3e u.s.u.s.)	892
9. Udostępnianie danych w związku z udzielaniem pomocy publicznej	892

10. Zwolnienie z prawa zamówień publicznych zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez ZUS w związku z zapewnieniem udostępnienia danych zgromadzonych na koncie ubezpieczonego i na koncie płatnika (art. 50 ust. 3f u.s.u.s.)	893
11. Udostępnienie danych zgromadzonych na koncie ubezpieczonego oraz płatnika na wnioski osób fizycznych i płatników, których dotyczą informacje zawarte na kontach	894
12. Zaświadczenia i wydruki z konta ubezpieczonego i płatnika jako dokumenty urzędowe	895
13. Nieodpłatne i odpłatne udostępnianie danych (art. 50 ust. 9–10b u.s.u.s.)	896
14. Udostępnianie danych SG i PIP	898
15. Udostępnianie publicznym służbom zatrudnienia danych zgromadzonych na koncie ubezpieczonego oraz na koncie płatnika	900
16. Udostępnianie danych ministrowi właściwemu do spraw finansów i organom KAS (art. 50 ust. 17 u.s.u.s.)	902
17. Udostępnianie danych na rzecz Centralnego Rejestru Danych Podatkowych (art. 50 ust. 17a i 17b u.s.u.s.)	904
18. Udostępnianie danych Szefowi KAS lub dyrektorowi izby administracji skarbowej w związku z prowadzonym audytem (art. 50 ust. 17c u.s.u.s.)	904
19. Udostępnienie ministrowi właściwemu do spraw rodziny lub ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego wykazu danych osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego (art. 50 ust. 18 u.s.u.s.)	905
20. Udostępnienie danych sądowni rejestrowemu (art. 50 ust. 19 u.s.u.s.)	905
21. Udostępnienie danych komornikom sądowym (art. 50 ust. 20–23 u.s.u.s.)	906
22. Udostępnianie danych ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania (art. 50 ust. 24 u.s.u.s.)	908
23. Udostępnianie danych wojewódzkim zespołom do spraw orzekania o niepełnosprawności (art. 50 ust. 25–27 u.s.u.s.)	910
Art. 50a. [Wymiana danych między ZUS i KRUS]	910
Rozdział 5. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	911
Art. 51. [Status prawny FUS]	911
1. Cel unormowania funduszu ubezpieczeniowego	912
2. Fundusz ubezpieczeniowy w finansach publicznych	912
3. Ustawowy charakter funduszu ubezpieczeniowego	913
4. Forma prawna państwowego funduszu celowego	913
5. Pojęcie dysponenta	914

	6. Zarządzanie masą funduszu ubezpieczeniowego	914
	7. Własność środków pieniężnych zgromadzonych w FUS	915
Art. 52.	[Przychody FUS]	916
	1. Przychody ubezpieczeniowe oraz pozaubezpieczeniowe FUS	917
	2. Środki publiczne stanowiące przychód FUS	918
	3. Katalog źródeł finansowania ubezpieczeń społecznych	918
	4. Powiązanie FUS oraz kapitałowych funduszy emerytalnych	921
	5. Powiązanie FUS z FS	921
	6. Uwaga do art. 52 ust. 2 u.s.u.s.	922
	7. Rekompensata kwoty składek przekazanych do OFE. Uwaga do art. 52 ust. 4 u.s.u.s.	922
Art. 53.	[Dotacje i pożyczki dla FUS]	923
	1. Dotacja budżetowa w systemie ubezpieczeń społecznych	923
	2. Określenie wysokości dotacji budżetowej	924
	3. Pożyczki budżetowe	925
	4. Cele dotacji i pożyczek budżetowych	925
	5. Kredyt bankowy w systemie ubezpieczeń społecznych	926
	6. Odcinkowa zdolność prawna FUS	926
Art. 54.	[Wydatki z FUS]	927
	1. Wydatkowanie środków publicznych zgromadzonych w FUS	928
	2. Przeznaczenie środków FUS	929
	3. Dostosowanie przychodów do wydatków ubezpieczeniowych. Samofinansowanie FUS	931
Art. 55.	[Fundusze w ramach FUS]	932
	1. Podział FUS na subfundusze	932
	2. Rodzaje subfunduszy. Ewidencja przychodów i wydatków	934
	3. Zasada proporcjonalności podziału przychodów i wydatków FUS między subfundusze	935
Art. 56.	[Delegacja ustawowa – szczegółowe zasady gospodarki finansowej oraz lokowania środków FUS]	935
	1. Regulacja zasad gospodarki finansowej funduszu	935
	2. Plan finansowy FUS	936
	3. Szczegółowe zasady gospodarki finansowej FUS	936
Art. 57.	[Wydatki na prewencję rentową]	937
	1. Granice wydatkowania prewencji rentowej	937
	2. Koncepcja normatywna prewencji rentowej	937
Rozdział 6. Fundusz Rezerwy Demograficznej		939
Art. 58.	[Przychody FRD]	939
	1. Geneza FRD	940
	2. Charakter prawny FRD	940
	3. Źródła zasilania FRD	941
	4. Część składki emerytalnej należna FRD	942
	5. Środki budżetowe z prywatyzacji	942
	6. Przekazane aktywa OFE	943

	7. Oprocentowanie rachunków bankowych FRD i pozostałe przychody	943
Art. 59.	[Wydatki FRD]	944
	1. Sposoby wykorzystania środków FRD	944
	2. Zamknięty katalog wydatków a status podatkowy FRD	945
	3. Dyspozycje Rady Ministrów w zakresie pożyczek FRD	946
	4. Koszty zarządzania FRD	946
	5. Plan finansowy FRD i umorzenia środków FRD	947
Art. 60.	[Status prawny FRD]	948
	1. Osobowość prawna FRD	948
	2. Status prawnofinansowy i cywilnoprawny FRD	948
	3. Uprawnienie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego	949
	4. Zakład jako organ FRD	949
	5. Podmioty decydujące o umorzeniu środków FRD	950
	6. Dobra osobiste FRD i ochrona nazwy	951
Art. 61.	[Gospodarka finansowa FRD]	951
	1. Prognoza dla funduszu emerytalnego FUS a gospodarka finansowa FRD	951
	2. Podmioty odpowiedzialne za określenie uwarunkowań gospodarki FRD	952
	3. Struktura normatywna prognozy kroczącej funduszu emerytalnego w FUS a FRD	953
	4. Aktuariusz w systemie ubezpieczeń społecznych	953
	5. Wycena zobowiązań emerytalnych według metodologii ESA 2010	954
Art. 62.	[Gwarancja wypłaty świadczeń emerytalnych]	955
	1. Gwarancja państwa i rola gwarancyjna FRD	955
	2. Budżetowe uwarunkowanie zakresu gwarancji Skarbu Państwa	956
	3. Zakaz gromadzenia środków w FRD pochodzących z pożyczek i kredytów	957
Art. 63.	[Lokowanie środków FRD]	957
Art. 64.	[Zarządzający środkami FRD]	958
	1. Powierzenie zarządzania FRD	958
	2. Umowa o zarządzanie środkami FRD	958
Art. 65.	[Zarządzanie środkami FRD]	959
	1. Polityka lokacyjna FRD prowadzona przez ZUS	960
	2. Dywersyfikacja portfela inwestycyjnego środków FRD	961
	3. Polityka lokacyjna w przypadku powierzenia zarządzania	962
	Rozdział 7. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	963
Art. 66.	[Status ZUS]	964
	1. Historia ZUS	965
	2. Status prawny ZUS	967

3.	Siedziba ZUS	968
4.	Środki prawne właściwe organom administracji państwowej	968
5.	Nadzór nad działalnością ZUS	969
6.	Organ wyższego stopnia	971
Art. 66a.	[ZUS jako dostawca usług płatniczych]	972
1.	Pojęcie usług płatniczych	972
2.	Pojęcie dostawcy usług płatniczych	973
3.	Organy administracji publicznej jako dostawcy usług płatniczych	973
Art. 67.	[Organizacja ZUS]	974
1.	ZUS w ujęciu organizacyjnym	974
2.	Struktura wewnętrzna ZUS jako urzędu administracyjnego	974
3.	Struktura organizacyjna i zakres rzeczowy działania centrali i terenowych jednostek organizacyjnych ZUS	975
Art. 68.	[Zakres działania ZUS]	975
1.	Zakres działania ZUS	977
2.	Udzielanie zamówień na dodatkowe opinie i wyniki czasowej obserwacji szpitalnej	979
3.	Wystawianie legitymacji emeryta-rencisty	979
Art. 68a.	[Punkt kontaktowy ZUS]	981
1.	Uwagi ogólne	982
2.	ZUS jako podmiot odpowiedzialny za prowadzenie punktu kontaktowego	982
3.	ZUS jako instytucja właściwa, instytucja miejsca zamieszkania, instytucja pobytu oraz instytucja łącznikowa	982
4.	Przetwarzanie danych osobowych	984
Art. 68b.	[Udostępnianie lekarzom i felczerom certyfikatu umożliwiającego podpisywanie dokumentów elektronicznych]	986
1.	Certyfikat wystawiany przez ZUS	986
2.	Podmioty uprawnione do uzyskania certyfikatu	987
Art. 69.	[Prewencja rentowa]	989
1.	Prewencja rentowa a zadania i kompetencje ZUS	989
2.	Pojęcie prewencji rentowej	990
3.	Kierowanie na rehabilitację leczniczą	991
4.	Udzielanie zamówień na usługi rehabilitacyjne	993
Art. 70.	[Prognoza sytuacji finansowej funduszy]	994
1.	Rachunek ubezpieczeniowy w systemie ubezpieczeń społecznych	994
2.	Prognoza dla funduszu emerytalnego FUS a prognoza dla pozostałych funduszy FUS	995
3.	Znaczenie rachunku ubezpieczeniowego	996
Art. 71.	[Zadania zlecone i powierzone ZUS]	996
1.	Pojęcie zadań	997
2.	Struktura zadań ZUS – uwagi ogólne	997

3. Struktura zadań ZUS – zadania własne, zadania powierzone, zadania zlecone	997
4. Zasada odpłatności	998
Art. 71a. [Korespondencja wysyłana przez ZUS]	999
1. Zakres zastosowania	999
2. Doręczenia listem zwykłym	1000
3. Ciężar dowodu	1001
Art. 71aa. [Doręczenie wydruku pisma wydanego w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego ZUS]	1002
Art. 71ab. [Doręczenie pisma na adres do doręczeń elektronicznych; przekazanie pisma na profil informacyjny]	1003
Art. 71ac. [Doręczanie pism do ZUS – konieczność wykorzystania usługi online i posiadania profilu informacyjnego]	1006
Art. 71ad. [Doręczanie przez ZUS pism w postaci papierowej]	1008
Art. 71b. [Zadania ZUS w ramach koordynacji]	1009
Art. 72. [Organy ZUS]	1009
Art. 73. [Prezes ZUS]	1010
1. Zakres przepisu	1010
2. Tryb powoływania Prezesa ZUS	1011
2.1. Uwagi ogólne	1011
2.2. Opinia Rady Nadzorczej ZUS	1011
2.2.1. Pojęcie opinii	1011
2.2.2. Funkcje opinii	1011
2.2.3. Charakter prawny opinii	1012
2.2.4. Treść, tryb i termin wyrażenia opinii	1012
2.3. Akt powołania Prezesa ZUS	1013
3. Status osoby zajmującej stanowisko Prezesa ZUS	1014
4. Odwołanie Prezesa ZUS	1015
5. Odwołanie Prezesa ZUS a rezygnacja z pełnienia funkcji	1015
6. Funkcje Prezesa ZUS	1016
6.1. Uwagi ogólne	1016
6.2. Funkcja przewodniczącego Zarządu ZUS	1017
6.3. Funkcja organu administracji publicznej	1017
6.4. Funkcja przedstawiciela ZUS na zewnątrz	1017
6.5. Funkcja organu zarządzającego osoby prawnej	1018
6.6. Funkcja organu nadzoru zwierzchniego nad orzecznictwem lekarskim	1019
Art. 73a. [Wymogi kwalifikacyjne dla Prezesa ZUS]	1020
1. Uwagi ogólne	1020
2. Wymogi kwalifikacyjne	1021
3. Utrata wymogów kwalifikacyjnych	1021
Art. 74. [Zarząd ZUS]	1022
1. Skład Zarządu ZUS	1023
2. Akt powołania członka Zarządu ZUS	1023

3. Wynagrodzenia członków Zarządu ZUS	1024
4. Akt odwołania członka Zarządu ZUS	1024
5. Odwołanie członka Zarządu ZUS a rezygnacja z pełnienia funkcji	1025
6. Zakres działania Zarządu ZUS	1025
7. Tryb pracy Zarządu ZUS	1027
8. Statut ZUS	1027
8.1. Uwagi ogólne	1027
8.2. Tryb nadania	1028
8.3. Przedmiot regulacji	1029
8.4. Statut ZUS a jego regulamin organizacyjny	1029
Art. 74a. [Nabór na wolne stanowiska w ZUS]	1030
Art. 74b. [Informacje o kandydatach]	1033
Art. 74c. [Termin do składania dokumentów]	1034
Art. 74d. [Lista kandydatów na wolne stanowisko w ZUS]	1035
Art. 74e. [Protokół naboru]	1035
Art. 74f. [Informacja o naborze]	1037
Art. 74g. [Nabór uzupełniający]	1038
Art. 75. [Rada Nadzorcza ZUS]	1039
1. Uwagi ogólne	1040
2. Skład Rady Nadzorczej ZUS	1041
2.1. Uwagi wstępne	1041
2.2. Przedstawiciele płatników	1042
2.3. Przedstawiciele ubezpieczonych	1042
2.4. Przedstawiciele świadczeniobiorców	1042
2.5. Przedstawiciele ministrów	1043
2.6. Wymagania wobec członków Rady Nadzorczej ZUS	1044
2.7. Akt powołania	1044
2.8. Kadencja	1045
2.9. Akt odwołania	1046
3. Zadania Rady Nadzorczej ZUS	1046
4. Upoważnienie do wydania rozporządzenia	1048
Art. 75a. [Współpraca ZUS z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych]	1048
1. Szef Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych i jego zadania	1048
2. Obowiązek współpracy z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych	1049
Art. 76. [Przychody ZUS]	1049
1. Katalog przychodów ZUS oraz jego funkcja	1050
2. Przychody z administracji ubezpieczeniowej ZUS	1051
3. Przychody z zarządzania funduszami uzupełniającymi system ubezpieczeń społecznych	1052
4. Przychody z tytułu gromadzenia składek na rzecz pozaubezpieczeniowych państwowych funduszy celowych	1052

	5. Przychody z tytułu przekazywania środków do OFE przez ZUS ...	1053
	6. Przychody z wykonywania innych zadań publicznych oraz operacji majątkowych i finansowych	1054
Art. 77.	[Wydatki ZUS]	1055
	1. Autonomiczna gospodarka finansowa ZUS	1055
	2. Rodzaje wydatków realizowanych przez ZUS	1056
	3. Koszty obsługi polskich i zagranicznych świadczeń z zabezpieczenia społecznego	1057
	4. Koszty obsługi dochodzenia składek	1058
	5. Zwrot kosztów przejazdu uczestnikom w sprawach ubezpieczeń społecznych	1058
	6. Inne koszty ZUS niewymienione w ustawie	1059
	7. Ustawowy dostęp do informacji medycznej ze zwolnieniem z kosztów jej pozyskania	1059
Art. 77a.	[Umarzanie należności cywilnoprawnych przypadających ZUS]	1060
	1. Uwagi ogólne	1061
	2. Umorzenie z urzędu	1063
	3. Umorzenie i inne ulgi wnioskowe	1064
	4. Forma umorzenia oraz udzielenia ulgi	1065
	5. Zaniechanie dochodzenia	1066
Art. 78.	[Sprawozdanie finansowe ZUS]	1067
	1. Rachunkowość i sprawozdanie finansowe w ZUS	1067
	2. Aktywa i pasywa w bilansie ZUS	1068
	3. Rachunek zysków i strat ZUS	1069
	4. Badanie sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta	1070
Art. 79.	[Dane na kontach i ich ochrona]	1071
Art. 79a.	[Pracownicy ZUS jako funkcjonariusze publiczni]	1072
Art. 79b.	[Nakładanie na ZUS grzywny lub kary pieniężnej pozostającej w związku z realizacją obowiązków pracowniczych]	1073
Rozdział 8.	Obowiązki ubezpieczonych oraz tryb odwoławczy	1076
Art. 80.	[Obowiązki procesowe ubezpieczonych]	1077
	1. Uwagi ogólne	1077
	2. Obowiązek przedstawiania stanów faktycznych mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość	1078
	3. Obowiązek informowania o wszelkich zmianach mających wpływ na świadczenie	1078
	4. Obowiązek przedkładania na żądanie środków dowodowych ...	1079
	5. Obowiązek osobistego stawiennictwa, jeżeli okoliczności sprawy tego wymagają	1080
	6. Obowiązek poddania się badaniom lekarskim	1080
	7. Obowiązek poddania się leczeniu lub rehabilitacji, jeżeli oczekuje się, że leczenie lub rehabilitacja przywrócą zdolność do pracy lub spowodują, że zdolność do pracy zostanie zachowana	1081

	8. Obowiązki z art. 80 u.s.u.s. a inne przepisy procesowe	1081
	9. Wyjątki	1082
Art. 81.	[Wylączenia obowiązków procesowych ubezpieczonych]	1082
	1. Uwagi ogólne	1082
	2. Przesłanka pierwsza	1082
	3. Przesłanka druga	1083
Art. 82.	[Sankcje za niewykonanie przez ubezpieczonych obowiązków procesowych]	1084
	1. Uwagi ogólne	1084
	2. Utrudnianie możliwości wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy	1085
	3. Decyzja	1085
	4. Zawieszenie postępowania	1086
	5. Wstrzymanie wypłaty świadczenia	1087
	6. Podjęcie współpracy	1088
Art. 83.	[Decyzje ZUS w sprawach indywidualnych]	1088
	1. Prawna forma rozstrzygania spraw	1089
	2. Zawieszenie postępowania w sprawie ustalania wymiaru składek na FEP i ich poboru oraz umarzania należności z tego tytułu	1091
	3. Podjęcie postępowania w sprawie ustalania wymiaru składek na FEP i ich poboru oraz umarzania należności z tego tytułu	1093
	4. Odwołanie od decyzji do sądu powszechnego	1093
	5. Odwołanie od bezczynności do sądu powszechnego	1094
	6. Autokontrola	1096
	7. Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy	1098
Art. 83a.	[Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania]	1099
	1. Zakres przepisu	1100
	2. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania	1100
	3. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania w sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem sądu	1102
	4. Tryby nadzwyczajne uregulowane w Kodeksie postępowania administracyjnego	1103
	5. Zaskarżalność decyzji	1104
	6. Wylączenie	1104
Art. 83b.	[Postanowienia w postępowaniu przed ZUS]	1105
	1. Postanowienia kończące postępowanie w sprawie	1105
	2. Forma decyzji	1106
	3. Wylączenie możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie	1106
Art. 83c.	[Postanowienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji]	1108
	1. Dyrektor oddziału ZUS jako organ egzekucyjny	1108
	2. Organ odwoławczy od postanowień dyrektora oddziału ZUS	1108
	3. Zażalenie na postanowienie ZUS jako wierzyciela	1109
	4. Zażalenia na inne postanowienia ZUS	1109

Art. 83d. [Indywidualne interpretacje składkowe]	1109
1. Pojęcie interpretacji indywidualnej	1110
2. Interpretacje składkowe a indywidualne interpretacje z art. 34 ust. 1 p.p.	1110
3. Przedmiot interpretacji składkowej	1110
4. Zasada jawności	1111
5. Niedopuszczalność wydania interpretacji składkowej	1112
Art. 83e. [Wystawienie dokumentu poświadczającego stosowanie ustawodawstwa krajowego w zakresie zabezpieczenia społecznego]	1113
1. Uwagi ogólne	1114
2. Perspektywa wydawania oraz weryfikacji dokumentów poświadczających wynikająca z przepisów koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego	1114
3. Wydawanie oraz weryfikacja dokumentów poświadczających w orzecznictwie TSUE oraz SN	1117
4. Wydawanie i wycofywanie dokumentów poświadczających w przepisach krajowych	1119
Art. 83f. [Pisma sporządzone z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego ZUS – brak konieczności umieszczenia własnoręcznego podpisu] ...	1121
Rozdział 9. Zwrot nienależnie pobranych świadczeń oraz odsetki za opóźnienie w wypłacie świadczeń	1122
Art. 84. [Nienależnie pobrane świadczenia]	1123
1. Istota instytucji nienależnie pobranych świadczeń	1125
2. Pojęcie nienależnie pobranych świadczeń w świetle art. 84 ust. 2 pkt 1 u.s.u.s.	1128
3. Pojęcie nienależnie pobranych świadczeń w świetle art. 84 ust. 2 pkt 2 u.s.u.s.	1130
4. Pojęcie nienależnie pobranych świadczeń w świetle art. 84 ust. 2 pkt 3 u.s.u.s.	1136
5. Zwrot nienależnie wypłaconych świadczeń przez płatnika lub inny podmiot	1137
6. Zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń	1141
Art. 85. [Opóźnienie w wypłacie świadczeń]	1150
1. Prawo do odsetek z tytułu nieterminowego ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia – uwagi ogólne	1150
2. Przesłanki powstania prawa do odsetek z tytułu nieterminowego ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia	1151
Rozdział 10. Kontrola wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych	1157
Art. 86. [Zakres kontroli]	1157
1. Organizacja kontroli płatników składek w oddziałach ZUS	1158
2. Osoby uprawnione do prowadzenia kontroli	1158

3.	Podmioty podlegające kontroli	1159
4.	Przedmiot kontroli płatników	1159
4.1.	Kontrola ubezpieczonych niebędących przedsiębiorcami ..	1160
4.2.	Kontrola ubezpieczonych będących przedsiębiorcami	1162
Art. 87.	[Uprawnienia inspektorów kontroli ZUS]	1164
1.	Uprawnienia inspektora kontroli	1164
1.1.	Uwagi wprowadzające	1164
1.2.	Prawo do badania wszelkich ksiąg, dokumentów finansowo- -księgowych i osobowych oraz innych nośników informacji związanych z zakresem kontroli	1165
1.3.	Prawo dokonywania oględzin i spisu składników majątku płatników zalegających z opłatą należności z tytułu składek	1166
1.4.	Prawo do zabezpieczenia zebranych dowodów	1167
1.5.	Prawo żądania udzielania informacji przez płatnika składek i ubezpieczonego; prawo legitymowania w celu ustalenia tożsamości osób, jeśli jest to niezbędne na potrzeby kontroli; prawo wzywania i przesłuchiwania świadców; prawo wzywania i przesłuchiwania płatnika składek i ubezpieczonego, jeżeli z powodu braku lub po wyczerpaniu innych środków dowodowych pozostały niewyjaśnione okoliczności mające znaczenie dla postępowania kontrolnego	1167
2.	Obowiązek wykorzystania informacji zawartych na kontach płatnika i ubezpieczonych	1168
Art. 88.	[Obowiązki płatników składek w trakcie kontroli]	1168
Art. 89.	[Wszczęcie kontroli]	1170
Art. 90.	[Przebieg kontroli]	1172
1.	Miejsce prowadzenia czynności	1173
2.	Prowadzenie czynności poza siedzibą lub miejscem prowadzenia działalności płatnika	1173
3.	Inspektor kontroli w siedzibie lub miejscu prowadzenia działalności płatnika	1174
4.	Prowadzenie czynności wobec przedsiębiorcy	1174
Art. 91.	[Protokół kontroli]	1174
Art. 91a.	(uchylony)	1176
Art. 91b.	[Odpowiednie stosowanie przepisów o kontroli]	1176
Art. 92.	[Bezstronność inspektora kontroli i obowiązek zachowania tajemnicy]	1177
1.	Wyłączenie inspektora kontroli	1177
2.	Przestrzeganie tajemnicy kontrolerskiej	1178
Art. 92a.	[Stosowanie przepisów Prawa przedsiębiorców]	1178
Art. 93.	[Inspektor kontroli ZUS]	1181
1.	Wymagania kwalifikacyjne inspektora kontroli	1182
2.	Wymóg posiadania nienagannej opinii	1183

3. Kryteria względnie obowiązujące	1184
4. Powołanie inspektora kontroli	1185
5. Odwołanie inspektora kontroli	1185
Art. 94. [Główny inspektor kontroli ZUS]	1186
Art. 95. (uchylony)	1187
Art. 96. [Obowiązki informacyjne izb i urzędów skarbowych]	1187
Art. 97. [Delegacja ustawowa – szczegółowe zasady kontroli płatników składek]	1188
 Rozdział 11. Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy	
Art. 98. [Wykroczenia przeciwko przepisom ustawy]	1189
1. Źródła prawa	1190
2. Dobro prawne	1191
3. Podmiot wykroczenia	1191
4. Strona podmiotowa	1193
5. Czas popełnienia wykroczenia	1193
6. Formy stadialne i zjawiskowe	1194
7. Niedopełnienie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w przewidzianym przepisami terminie (art. 98 ust. 1 pkt 1a u.s.u.s.)	1195
8. Niezgłaszanie danych wymaganych ustawą lub udzielanie w tych sprawach nieprawdziwych wyjaśnień lub odmowa ich udzielenia (art. 98 ust. 1 pkt 2 u.s.u.s.)	1197
9. Udaremnianie lub utrudnianie przeprowadzenia kontroli (art. 98 ust. 1 pkt 3 u.s.u.s.)	1198
10. Niedopełnianie obowiązku wypłacania świadczeń z ubezpieczeń społecznych i zasiłków finansowanych z budżetu państwa albo wypłacanie ich nienależnie (art. 98 ust. 1 pkt 4 u.s.u.s.)	1200
11. Zaniechanie prowadzenia dokumentacji związanej z obliczaniem składek oraz z wypłatą świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 98 ust. 1 pkt 5 u.s.u.s.)	1202
12. Niedopełnianie obowiązku przysyłania deklaracji rozliczeniowych oraz imiennych raportów miesięcznych w przewidzianym terminie (art. 98 ust. 1 pkt 6 u.s.u.s.)	1203
13. Niedopełnianie obowiązku przekazywania dokumentów w odpowiedniej formie (art. 98 ust. 1 pkt 7 u.s.u.s.)	1203
14. Zaniechanie obowiązku opłacania składek lub dokonywania wpłat z innych tytułów, do których poboru jest obowiązany Zakład (art. 98 ust. 3 u.s.u.s.)	1204
15. Karnoprawna reakcja na czyn zabroniony	1206
16. Zbieg ocen prawnych – uwagi ogólne	1206
17. Zbieg wykroczenia z art. 98 ust. 1 pkt 1a u.s.u.s. z przestępstwem z art. 218 § 1a k.k.	1208

18. Zbieg wykroczeń z art. 98 ust. 3 u.s.u.s. w zw. z art. 98 ust. 1 pkt 1 u.s.u.s. i art. 193 pkt 3 u.ś.o.z. lub art. 122 ust. 1 pkt 1 u.p.z.	1209
19. Zbieg wykroczenia z art. 98 ust. 1 pkt 5 u.s.u.s. i przestępstwa z art. 218 § 1a k.k.	1209
20. Zbieg art. 98 ust. 1 pkt 2 u.s.u.s. z art. 219 k.k.	1210
Rozdział 12. Zmiany w obowiązujących przepisach	1212
Art. 99.	1212
Art. 100.	1212
Art. 101.	1212
Art. 102.	1213
Art. 103.	1213
Art. 104.	1213
Art. 105.	1213
Art. 106.	1213
Rozdział 13. Przepisy epizodyczne, przejściowe i końcowe	1214
Art. 107. [Obowiązki płatników składek]	1214
Art. 108. [Identyfikatory płatników]	1215
Art. 109. [Stosowanie przepisów dotychczasowych]	1215
Art. 110. [Ubruttowanie]	1215
Art. 111. [Podział składki na ubezpieczenie emerytalne]	1217
1. Podział składki emerytalnej w oparciu o kryterium daty urodzenia	1218
2. Termin zawarcia umowy z OFE	1218
3. Nieodwołalność oświadczenia woli o wyborze ubezpieczenia emerytalnego na zasadach określonych dla osób urodzonych po 31.12.1968 r.	1219
Art. 112. [Środki FRD]	1220
Art. 112a. [„Mały ZUS plus” w 2023 r.]	1222
1. Zakres podmiotowy przepisu	1222
2. Kontekst wprowadzenia przepisu	1225
Art. 113. [Kadencja dotychczasowych rad nadzorczych ZUS]	1226
Art. 113a. [Prezes ZUS w okresie przejściowym]	1227
Art. 113b. [Dyrektorzy oddziałów ZUS]	1227
Art. 113c. [Stosunek pracy pracowników ZUS]	1227
Art. 114. [Zmiany majątkowe]	1228
Art. 115. [ZUS jako następca prawny]	1229
Art. 116. [Likwidacja dotychczasowego FUS]	1230
Art. 117. [Przejęcie kolejowych jednostek organizacyjnych przez ZUS]	1230
Art. 118. (uchylony)	1231
Art. 118a. [Pożyczki z budżetu państwa w 1999 r.]	1231
Art. 119. [Obowiązki banków w okresie przejściowym]	1232

Art. 120. [Zadania ZUS w okresie przejściowym]	1232
Art. 121. [Stopa procentowa składek na ubezpieczenie wypadkowe w okresie przejściowym]	1232
Art. 122. [Przepis derogacyjny]	1233
Art. 123. [Stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego]	1234
1. Uwagi ogólne	1234
2. Przepisy odniesienia i zakres odniesienia	1234
3. Sposób stosowania	1235
Art. 124. [Informacja o danych na koncie ubezpieczonego]	1236
Art. 125. [uchylony]	1236
Art. 126. [Stosowanie przepisów o emeryturze hipotecznej]	1237
Art. 127. [Wejście w życie ustawy]	1237
Autorzy	1239